

SZAKONYI KÁROLY

KARÁCSONY 2020

Fotó: Klotz

Süt a nap, amikor írom ezeket a sorokat, derült az ég, ha hideg is a november vége, de még az ősz színei látszanak mindenütt, a fák nehezen adják meg magukat, zöldell a lomb is a rozsdásodó levelek között. Tizenkilencedikén nem havazott, Erzsébet nem rázta meg a pendelyét, így hát a néphagyomány szerint nem lesz fehér karácsony. Nagy kár! Lenne legalább valami régi téli képe a világunknak, az se baj, ha erős faggyal is, ropogna a hó a talpunk alatt a hideg éjszakában, amint ajándékokkal sietünk rokonokhoz, barátokhoz gyertyagyújtásra, ünnepi vacsorára a fenyőillatú szobában, vagy hallanánk a csizmájukról havat lerázó betlehemesek topogását a kapunk előtt, mielőtt bebocsátást kérnek a falusi csendben. Lenne így, kívánjuk sóvárogva, mert tudjuk, nem ilyen lesz az idej. Szűk családi körbe zárkózva vagy magányosan ülünk otthonainkban, számítógépen küldött üzenetekkel, telefonhívásokkal, a fényes esték iránti nosztalgiával. Hiába szólnak majd az éjféli misére hívó hangok, jobb lesz otthon maradni, és legfeljebb a televízió nézni a szertartást. Voltak már máskor is nehéz karácsonyaink, az idők emlékeznek negyvennégy telére, amikor a háború tartotta rettegésben a világot, szomorú volt ötvenhat decembere is. De ez a mostani félelem még a szereteteinktől is távol tart min-

ket. Nincs ölelés, nincs csók, de még kézfogás sincs. Ezt még nem éltük át, ezt az elzárkózást, ez kihűti a lelket.

Pedig most van igazán szükség a szeretetre!

Apai nagyanyám vallásos asszony volt, esténként hosszan imádkozott velünk, a sok fohászbba mindig beleálmosodtunk, de sorra vette az imádságokat szülőkért, rokonokért, a purgatóriumban szenvedőkért, aztán, mert háború volt, a fronton harcolókért, a sebesültekért, a holtakért...

Háború van most is, a járvány háborúja, és most is vannak fronton harcolók: orvosok, ápolók, mentők, akik ott vannak az első vonalban, küzdenek az életért, szinte felfoghatatlanul nehéz körülmények között végzik munkájukat, önfeláldozóan, mert minden óvatosság mellett életveszélyben. Értük fohászkozhatunk hálás szívvel, a veszéllyel bátran szembenézőkért. Kitartanak, pedig még fegyvernyugvásra sem számíthatnak, mint karácsonykor a lövészárokból előmerészkedő, egymással szemben álló, de azon az estén összeölelkező katonák.

Nem tudom, mivé alakítja a járvány a jövőt. Kutatóorvosok, gyógyszerészek mindenütt keresik a gyógymódot, a vakcinát, a védőoltást. Nem tudom, hogy a tudomány, vagyis az ember, vagy a természet fog-e segíteni, de bízom benne, hogy valamelyik gátat szab a terjedésének.

Netán ki is irtja a vírust. Ezt a kegyetlen ellenséget, amely orvul tör ránk, és egyelőre gátlástalanul tombol a földgolyó minden pontján. Még a háborús veszedelmek elől is valahogy el lehetett bújni, békésebb vidékre húzódní, menedéket találni. Meg aztán az ellenségnek arca volt, de ez a támadó láthatatlan.

Vajon a természet világát kárhoztathatjuk-e a járvány miatt, vagy mi tettünk valamit rosszul? Olyan régen tudjuk, hogy galádul bánunk a bolygónkkal. Lehet, hogy mi követtünk el hibákat? Sok kárt tettünk-e benne és légkörében, amelynek netán ez lett a következménye? Ezerkilencszáznegyvenötben, amikor fellélegeztünk, megszabadulva a világégből, megszeppentünk. Mert láttuk, milyen okok vezettek a bajokhoz. Ha majd most számba vesszük, hogy a társadalomnak van-e a világvárványban felelőssége, megszeppentünk-e? És átértékeljük-e életünkben a fontossági sorrendet?

Erzsébet nem rázta meg pendelyét, de azért még lehet karácsonyra fehér a város és a vidék. És a falusi dombokon vigassággal csúszkálhatnak a kölykök szánkái. De ha tudjuk is, hogy nem lesz gondtalan az ünnep, azért a betegek fölött egy pillanatra egymásra tekinthetnek az orvosok, és a szemük villanásában ott lehet a kívánság: *jövőre* boldog karácsony! ❖

Fotó: Szípiál

KALÁSZ MÁRTON

ÜZENET

Pici angyal, habos ingébe botolván,
lopakszik a kórház régi folyosóján;
aransású szemöldökét összerántja,
s gidavérrel jeleket ír a félfánkra.

KARÁCSONYI ÉNEK

Nyűg feszült az adventi szelekre,
torsok hegyén bukdosnak tovább;
harangszóval, danával repesve
ujjong a csillámterhes világ.

Hófátylak közt sárga fény szivárog,
a zsulut minek behajtani,
összegyűlnek a háromkirályok
s a juhászok ivadékai.

Istenfiát nem dörgöli szalma,
lám, jó szagú vásznak közt örül;
szájmuzsika, kicsi tűzhely, alma
sorakozik jászola körül.

S a szegények dödörésznek lágyan,
sültjükön fenyőfa hajlik át –
viasz serceg, a küszöb havában
angyaltérdhez bújnak a kutyák.

TELELŐK

Hókendő táncolt három napon át,
fagy mutogatta gyöngyszínű fogát,
s a nádszéli fák hal-csontváza
alig tudták az eget tartani.

Most csupa só meg üveg a világ,
ízein arany ködök törnek át;
madarak rúgják ágról a havat,
huppan a fagyos kerítés alatt.

Bent a szobában láng virága nő,
foltozott térden matat az erő,
napestig korcs dohányt aprítanak
borostás arcú, zömök férfiak.

Cigarettnak – a pelyvás falán
pókháló lebeg csákányon, kaszán;
jeget meg nádat sem vágnak vele –
gumicsizmájuk árpával tele.

Kényszerű nyugalom ideje ez –
van, aki disznóvágással keres,
egy-kettő fuvart vállal a havon,
fát hord az erdőből hallgatagon.

De aztán ők is csak megnyugszanak,
szájukban hosszan jár-kelel a falat,
tűnődve nézik az ablakon át,
hogyan tornyosul kint a tündérvilág.

S alkonyattájban, ha szél száll tova,
padláson zörren a kukorica;
a hizlalásból még kevés maradt,
mennek, s lesöprik róla a havat.

Majd esni kezd újra, vad tánc forog,
röpködnek hófarkú meteorok;
elvész a világ – s csillagot terem
tűz-rejtő combok közt a szerelem.

ÖRÖKSÉG

Sohase láttam táncolni anyámat –
a szőlő gálicpettyes kacsait
tördeli máig is emlékeimben
két zsák búzáért, nyolc véka rozsért.
Arról se tudok: ő fiatalon
szép arcú volt vajon, szitakötő
testét csodálták a részaratók,
s szőke apám pünkösdi nyargalásakor
csak házuk elé kötözte lovát?
Én csupán szárízét láttam vagdálni
téli hajnalon a tűzhely előtt,
zsákot foltozni csendes udvaron;
aztán szőlőbe menni, s alkonyatkor
virágot lopni titkon holt apámnak.
Így zuhog bennem az emlékezés,
s most ádáz örvényként dobálja lelkem –
anyám, akinek húsa homályában
gyilkos ágait növelte a rák,
s nem segíthetett rajta senki sem,
ily örökséget hagyott a fiára.
Nem okolás ez; szájába, tudom,
átok sohase fért... Csak a szegénység
lopott ki mindent érhálós kezéből.
Hisz cseléd voltam, s fél napig gyalog
eljött utánam a messzi tanyára,
sovány pénzét, maradék krumpliját,
hogyan tanulhassak, rám költötte el;
s ha ablakdeszkán róttam korai
verseim rendjét, valami ezüst
csillant meg fáradt szemén – az öröm.
Aztán elment... Sohase látta meg
első könyvem; pénzt ruhára, sóra
már nem rejthettem vánkosa alá –
a temetőben hangtalan agyaggá
zsírosult csontja, homloka helyén
nyaranként gyökeredzik a virág.
S én örökségét egyre hordozom:
arcomon a szomorúság jelét,
néma alázat terheit magamban;
s tudom, a szegénység komor világát
halálomig se felejtetem el –
egymáshoz fűzve járunk majd örökké,
mint legelőn az egyigás lovak.

HOMLOKOD KESKENY HOLDJA

Fényszóró-lemezei széttörtek; az évszak
vér- s foszforfoltjai híján hangtalanul,
lesunyva búvik, hol a köd nyája vonul,
hegyezett ágat, lebegő varjat ígéz csak –

s engem, ki naponkint vonszolom föl magam
iszonyú magasba, s ha félholtan leérek,
ismeretlenek közé váltig s nem elébed,
homlokod keskeny holdja fölöttem suhan.

BERZSENYI OLVASÁSA UTÁN

Sokáig hittem, a nyugodt, a bölcs te voltál
– aki kinti változatok fényét kesernyés
örömmel vadássza, olykor napokra elvész,
barmot szemlél opál nyárban, őszi zsúpon hál;

aztán fütőzik, egy kancsón bánkódva térít,
tündért álmodik loncba, zöld havas esőben,
s amikor minden mást megtenni már erőtlen,
hajnalig tüzelő versben sújtja övéit –

sokáig hittem; s íme: könyvedet lezárva
tudom, bajaim közt milyen homályt kerestem,
miféle békét – amely nem használt neked sem,

s amelyből magad is, távoloktól ígézve,
úgy kívánoztál naponként a küszködésbe,
mint ébredés után szűk tornácod fokára.

*Míg a hazára
egyetlen vers
is válaszolhat,
a nyelvre együtt
az egész
költészet felel.*

PERCENKINT LÁZBAN

Istenem, napok óta álmódás
közben is csupa verset írok:
férfi-csudák, hófűtta sírok,
lányszemek szöknek rímbe, s újra más

ringat sásában, lágy gyűrűk alatt –
később az alvást megszakítva
látom, ablakom tárva-nyitva,
s a pók keresztjén már rímként szalad;

kívül faágak közt csillog az ég
(ütemes szóként már új sorba lép),
párkány ezüstjén macska fekszik;

széljárta függönyön arc villan át,
s kő-rácsok, zizek folytatják tovább
zsúfolva lelkemet napestig.

(Az *Ünnep előtt* című kötetből, PIM 2020)

Ormánsági református templomok belső
színes festései, Haraszti Zsuzsa gyűjtése

BARÁTSÁG, ÉPPEN

Ne csak a szánhatót szeretve,
a szánandót se csak hihetve,
könnyű ennek lelkét kitárni,
készre tétjét annak kívárni –

szép szándék föltételeképpen
magunkba rendet féltni éppen,
ami föltehető szorongás,
kétkedő kitérés, a gond más,

lassan magunk fejtve, mi évült,
az éjszaka félt ágyszéle fölé hült
képzet kelleme – nem kár képzeletnek,

hideg hát, mondva, „hát hihetnek”,
vált ennyi derünk, ránk fért kis barátság,
említhető; kedv, ábránd, itt – lelagnak.

*Mindenkinek,
aki elhagyta
bölcsőhelyét,
megvan
a maga írott
vagy íratlan
Cantata
Profanája...*

ISTENEM, ÁLMODTAM

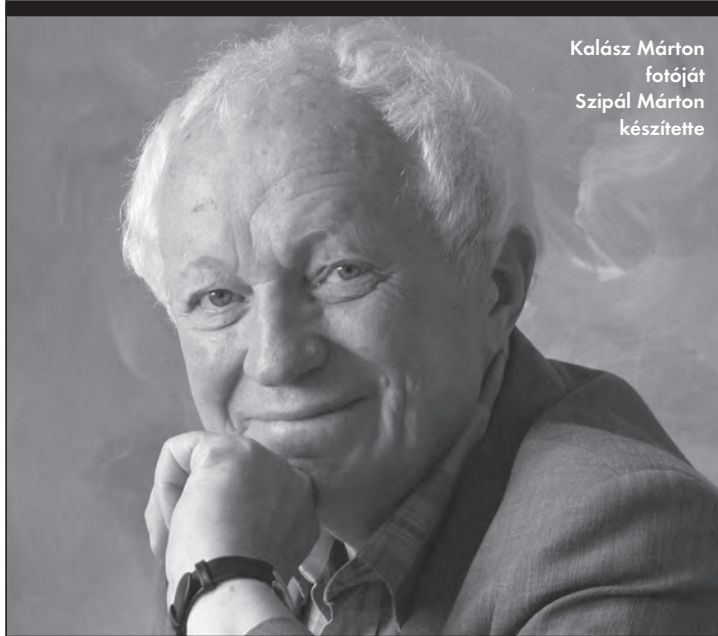
Istenem, álmotdram, ismét e távol, ma úgy hihettem,
nyáréj, mint rendjén, lelkünk üdeségét ösvényhez szépítem –
ha mint kezünk se fogva, szemünk várva kis könnyet ejt – mi ok ma
a boldogság: lent álmod, nem tudva, hol híven a semmi kifogyva,

ha élénk, lét gyönyörünk, nincs, aki úgy szána, te s én: velünk.
Rege, jó s küzdelmes szavak, kertvég martjáig, vártam, vihetünk
minden emlékből – költészet egymás hitelében, két arcot mutat,
nézem, s hangokra vágynék, köszöntésünk, ha álomban álmodat vitat

az érzelem, már ajtóres, személyen tűnődve, szükség, hogy kinézz,
kapva ajtó alkonyi resre, s aztán már minden egyszavú nehéz
szó: Követlek – belül visszhangzik, hallani is, valaha lehetett,

telt féltő, agg keltő, üdébb méltóság ténye, rég is jobb képzeleteket.
Te élj mindenben, lassú korom, napok táplálta hit, kell a sugár.
Bármi távolról emlék, ölelkező perc; napjaink éjre – ki hova még kivár.

(Újabb versek, 2020)

Kalász Márton
fotóját
Szipál Márton
készítette

SEREG

Szárnyak nyája az ablak alatt –
látod, édes, az angyalokat?
Sorakoznak értünk szótlanul,
kezükből az olajág kihull.

*Véglegesen
kiforrott
költészetéhez
szellemi
erőfeszítéssel
lehet csak
közelíteni*

A SZÖKÖTT LÓ ELÉGIÁJA

Habféhér kerteken által
horkanva szökött a ló
mögötte zsongásba fulladt
a dühödt emberi szó

vizenyő-csillagos hátát
söpörte hajló fűzág
virág közt porrá törődött
elveszett tavalyi nád

viola-szakállú horhón
átrepült parasztokat
rezgő faránál a martok
pillére mélybe szakadt

szelt fenyves kálváriákat
ahol a keresztt vakít
friss holtas özvegyek hordták
kertjük liliumait

száján a tobzódás fürtje
megduzzadt s kékbe szaladt
tarkázott kocsikenőcsös
kecskerágóbokrokat

libegő növényi zászlók
nyak sarlóját verdesök
távoli tornyok gúlája
hirtelen magasba nőtt

s a piros izmok rugója
veszettül járt-kelt tovább
lánysereg rebbent sikongva
a papsajtós úton át

száguldott mint aki percek
alatt tűzfolyamba vész
házcsinosítók kezéből
rózsára ömlött a méz

fahidak döngő pallója
por fakó tölcéserei
ónbajszú öregek bottal
akarták rémíteni

s ismét a zöldbe dobogván
lila hullámok felett
árnyfoltos kútnál aludtak
hason a víg korhelyek

vas-villanyoszlopok húrját
pengette tűzlábú pók
átjárók fémes harangja
kísérte a robotgót

majd következtek a gyarak
füstben egy csorda erő
grund melynek májusi holdban
sok árnyék-bérháza nő

népboltok előtt az autót
kosarak álltak körül
fényben iramló diákok
zsváját szűrte a fül

ládás triciklik suhogtak
karcsú villamos-halak
úsztak a kőáradatban
nyüzsgésses sziklák alatt

kék neszek ormán harangszó
tág öblű hullámverés
szobor mely mohos karjával
int míg a sétányra néz

piaci ernyők s a sarki
trafiknál seprős kocsi
falábú ember kotorta
elejtett újságait

de minden perc-cikkanás volt
a düledt szemek előtt
repült a ló s hol eltörpült
hol óriásira nőtt

patái zúgtak a porban
hátról fröccsent a hab
sörénye gyászos uszályként
szállt még a dombok alatt –

s áll most a süppedék szélén
erősen alkonyodik
holt szüzek pitvarra gyűjtik
a táj zöld végvásnait

égi rét fürtös virágát
tereli halkan a szél
hús finom párája libben
csontban a láz elalél

s áll ez a szegény szökött ló
szűkülve kapar s nyihog
épít a homály köréje
sok tüskés karámdúcot

sehol egy árva szekérnyom
szívére fájdalom ül
mi lesz ha bokros lidérek
közt itt marad egyedül

mindjobban betelefonódik
a láb dús indáiba
s már nem is jön soha senki
hogy elvezesse haza?...

ÁGH ISTVÁN

„MEGVALLANOM E NYELVEN”

Kalász Márton költészetéről

Ágh
István

Fotó: Szípdal

„Választott nyelvem: anyanyelvem
láncba törője: nyelvem –
amin ettől, látják, muszáj volt
már holtig énekelnem.”

1957-ben találkoztam először Kalász Márton nevével, a *15 költő 105 verse* című antológiában. Versei a magyar líra hagyományos stílusát mutatták, a népi írók vilásképe és formakultúrája szerint. Ígéretes tehetségről vallottak gazdag szókincsükkel, a plasztikus képekkel, az ódonságot árasztó, erős magyar hangzással, ahogy a zsoldárok és Berzsenyi nyelvével keltették bennem. Akkor még nem tudtam, sőt nagyon későn tudtam meg, hogy ez a veretes magyar nyelven szóló költő tízéves koráig nem értett, nem beszélt magyarul. A német, a szerb s a gyér magyar lakosságú dél-baranyai Somberek utcai gyereknyelve is német volt. S a több évszázados bezártságot és elzártságot egy hatalmas robbanásnak, összeomlásnak, szétszórattatásnak kellett bevégeznie, hogy Kalász Márton a kitelepített svábok nyomába telepített bukovinai székelyektől tanuljon meg magyarul. A nyelvi élmény és az olvasás szenvedélye fölébresztette az írói tehetséget, melynek kiváló gondozói akadtak tanárai között, s az élet már teljesen magyar környezetében, egy állami gazdaságban akár. Mondhatja, milyen gyönyörűséget lelt a magyar nyelvben, tarthatja az értelmező szótárt a legizgalmasabb olvasmányának, és a nyelvváltás mintha fájdalom nélkül zajlott volna le, hiszen a versek felszínén ebből egyelőre semmi sem látszik. Mégis azok a legelőször, németül kimondott nevek és igék biztosan nyugtalanították az álmait, kavargotak a mélytudatban, mint a kitelepítettek lelki sérelmei.

Véglegesen kiforrott költészetéhez szellemi erőfeszítéssel lehet csak közelíteni, míg föl-fogjuk, ahogy a mű az egymásból következő fedőrétegek alól kitetszik. Akit a szeretet oda készítet, az megtalálja a nyitásra alkalmas szót, s még szavakon túli élményre is talál, szinte megsokszorozva a vers idejét, terét, hatását. A magyar költészetben egyetlen költő sem merészkedett olyan nyelvi ismeretlenségbe, mint ő. A céllá vált újra törekvés inspirálta olyan különös teljesítményre, ami csak az anyanyelvi ösztön és a jelen idejű tudat küzdelméből jöhetett létre. S Kalász Márton költészete egyre inkább e küzdelem eredménye, sajátos mondataival, szórendjével, közbevetéseivel, leképezi a gondolkodás estlegességét és szigorú logikáját. Mintha engedné a szabad asszociációáradást, mikor fékezni akarja.

Regénye, a *Téli bárány*, melyben a delelőn elszámol magának addigi életével s népe közelmúltjával, kulcs lehet költészetének titka-ihoz. Hiszen az ő észjárása követi nyomon a történelmet, a háborút, a ki- és betelepítést, önéletrajzi elemekkel fedi föl hajdani mivoltát, bőséges, versekbe tartó motívummal szolgál, s a szereplők az ő emlékében támadnak föl. S úgy lehet a magyar próza remeke ez a különös regény, hogy amit itt magyarul mond, az valójában német közegben, német nyelven történt meg. S a krónikás fölmérheti, mi volt az ára annak, hogy magyar költő lett belőle. Számára a nyelv sokkal több, mint érintkezési eszköz, mint nyelvtudás, mint ahogy mondja, „mihelyt rászorult egy gondolatra,” mert a saját irodalmának a nyelve, s csak akkor egyenrangú az anyanyelvvél, ha már hazanyelvvé, ha az ösztönök hazájává is válik.

Míg a hazára egyetlen vers is válaszolhat, a nyelvre együtt az egész költészet felel. A *Házam* című szerint: „Csak itt szerzek érvényt magamnak! / Ösztöneimben is házam vagy... bennem te teljesen szabad vagy! Így élünk, itt: egy világ cserjéi; / egymásba zúzódnak, egymást kiáltjuk – / nem tudnák suhogni, én se remélni / más időben vagy másutt.” Így érezhetett a legtöbb kitelepített német ajkú, vagy akit csak a házából mozdítottak el, mert nem tud nyugodtan meghalni az, akit nem onnan visznek a temetőbe, ahol megszületett.

Mindenkinek, aki elhagyta bölcsőhelyét, megvan a maga írott vagy íratlan Cantata Pro-

fanája, a szarvassá változott fiú kiáltozása, a tengerész búcsúzója vagy *A szökött ló elégiája*, melyet Kalász Márton jegyez. Különös szárgulás ez, hiszen ugyanaz a hazai táj fekszik a vágatató, repülő ló alatt. Mintha csak a határban, a süppedő lápig jutna, ahol segítség nélkül, elhagyatottan süllyed maga alá. A szarvassá változott fiúk önbizalma nélkül, az átváltozás katarzisa nélkül az efféle szökés biztos bukás. Költőnk emberileg el akarja kerülni azt, amit a versben átélt. A nyelve viszont már átélte a metamorfózist azzal, hogy az átváltozása költővel történt meg, s nem sokat késett az a különös helyzet, hogy a magyar hagyományú költészetét közelítse a német anyanyelvéhez jobban illeszkedő rendszerhez, az elvont és szükséztáv, zárt és többértelmű költészet felé. Úgy vált személytelenné, hogy minden rajta kívülit megszemélyesített. Jellemző módon Rilke és Celan, e tragikusan többkultúrájú két, német nyelvű költő hatott rá először, majd hosszabb németországi tartózkodása nyomán a modern német líra, s az ősök hazájának mítoszai, legendái. Nagy, könnyes rózsák nyílnak útjában a somberki udvaroktól, s ahogy Rilke a sírversének rózsárnýéka alatt szunnyadja álmát, őt is egy rózsabokorral jelöli majd az üde gyepen a *Viola d'amour* című vers 99. strófája.

Ez a gyönyörű költemény, bár a szerelemből termett, az egész emberi létezés dalfüzere. Megjelenési formájában tisztelgés a magyar nyelv és a líra előtt, ugyanakkor remekmű mint vizsgamunka is. Egy fiatalember lelki, érzelmi naplója a széphistóriák, virágénekek és első nagy költőnk, Balassi Bálint hangján és hangulatában. Mert a kettétört sorok kiegyenesítése után a XVI. századi négyes, bokorrímelésű strófa csendül hangsúlyos, felező ritmusban, s valóban a régi hangszert idézi.

„Dylan Thomas halálán Stravinsky /zokogott.

Nincs kedvem kutatni, még kién ki.

/ Kis magyar költő vagyok. –

Nekem csak te maradsz. Nagy könnyeid,

/ s emlékező szép mosolyod.

S fénylő udvarán arcaim fénylő öve.

/ Amíg élsz, megmaradok.”

Elképzelhetem, hogy a kis magyar nyelvhez is szól, aki világnyelven világhírű költő lehetett volna. ♡

ÖNÖK KÜLDTÉK

Örömmel konstatáltam, hogy néhány hete szerkesztőségünk „levelesládájába” olvasóinktól többször is különleges kulturális hírekről kaptunk figyelemkeltő feljegyzéseket. Talán a kényszerű karanténhelyzet irányította ezt az áldásos közlési vágyat a hirtelen jött, felszabaduló időben? Meglehet, ám ez a legkevésbé sem csökkenti a kezdeményezés értékét. Sőt, úgy gondoljuk, érdemes ezek közül az ajánlott szellemi csemegék közül a kivételesebbnek tekinthetőket lapunk hasábjain is közreadnunk. Elsőként most Haraszi Zsuzsa szemlélését közöljük Szenci Molnár Albert Imádságos könyvecskéje kiadásának történetéről. (A szerkesztő)

Szenci Molnár Albert: Imádságos könyvecske

Heidelberg, 1621

Szenci Molnár Albert

„Imadsagos könyveczke, Mellyben szép Háláadásoc és áhitatos Könyörgésec vadnac, Kinec-kinec akarmelley rende[n], mindennemű állapattyában és szükségében naponkint elmondásra hasznosoc és alkalmatasoc. Az igaz Religion valo Tanítóknac és Martyroknac az Sz. Irás szerint szerzett uy és ó könyveikből szedettec. Mellyet Magyar nyelven uyonnac boczátott ki Szenci Molnar Albert.”

Az Országos Széchényi Könyvtár *Mit áru el?* címmel indított blogsorozatában talált rá Haraszi Zsuzsa a Régi Nyomatványok Tára tudományos munkatársának, P. Vásárhelyi Juditnak a könyvecskéről szóló leírására.

Négyszáz évvel ezelőtt, 1620. augusztus 20-án keltezte Molnár Albert imádságfordításának ajánlását a Nagyszombatban élő Échi Orsoljának, Szegedi Gáspár hitvesének és Szegedi Annának, Krausz János feleségének. Fordítását ugyanis az ő kifejezett kérésükre és az ő támogatásukkal készítette el. Az ajánlólevélben ezeknek a „szent Bibliának és az jó könyvek-

nek olvasásában gyönyörködő” asszonyoknak a példájával szerette volna elérni, hogy „egyéb főrenden és közrenden való asszonyi állapotok is indíttassanak az írás-olvasásnak tanulására és leánzó gyermekkéiknek is taníttatására, követvén ebben egyéb igaz hiten való sok keresztyén nemzetségeknak szokásokat”. Emlékeztetett az egyházatyákkal levelező szent asszonyokra (például a Rómában élő Paulára, Marcellára, Létára) és a „szép tudományokkal tündöklő” angliai Erzsébetre, aki saját kezével írt leveleket „a keresztyén szomszédországokban lévő bölcs doktoroknak”. Igazolásképpen hosszabban idézett még többek között Ludovicus Vivestől, a nőnevelés apostolától is, „hogy valaki ne fogja reám, hogy asszonyoknak akarok hízelkedni”.

Az ajánlólevél ezután tér át a könyv kiadásával kapcsolatos kérdésekre. Kiderül, hogy Molnár már az előző esztendőben elkészült a fordításával, ki is bocsátotta volna hűsvét előtt, „hogyha a nyomtatásban munkálkodó ifjúság hadi hírekkel másuvá nem vonattatott volna”. A kötet megjelenését az akkoriban kibontakozó harmincéves háború, a „könyvárosoknak

Szenci Molnár Albert: Imádságos könyvecske, címlaprészlet Heidelberg, 1621

hadaktól való félelme” és a nyomdáknak tapasztalható munkaerőhiány késleltette. Molnár 1620. szeptember 3-án hasonlóan tudósította levelében Nürnbergben élő jó barátját, Georg Remet:

„Az általam megfordított Imádságoskönyv címlapját meg fogja kapni Méltóságod. A könyv Frankfurtban van sajtó alatt, de a nyomtatás nagyon lassan halad a nyomdászok hiánya miatt, közülük legtöbben táborba vonulnak. [...] A praefatióban többek között megcáfolom azoknak a téves vélekedését, akik azt bizonygatják, hogy a nőknek káros a betűk ismerete. Nagyon várom nemes férjeik levelét: *elküldtem nekik a kinyomatott első négy levelet.*”

A nyomdai munkálatok azonban Frankfurtban olyan lassan haladtak, hogy a kötet kiadói, David és Daniel Aubry és Clemens Schleich végül nem saját frankfurti nyomdájukban, hanem Heidelbergben jelentették meg Molnár munkáját. Erre utal a címlapon az impresszumban Heidelberg mint kiadási hely. A nyomtatás azonban ott sem a terveknek megfelelően alakulhatott. Az MDCXX évszámot rányomatták ugyan a címlapra, de a kiadás végül is a következő évre csúszott át. Ezt árulja el a címlap alján lévő, eredeti MDCXX évszám MDCXXI-re alakítása, ahol az utolsó számjegy kissé féloldalas és halványabb, mivel kevesebb festék jutott rá.

A címlap és az első levelek frankfurti kinyomatását magának Szenci Molnár Albertnek a levele bizonyítja. 1621-ben még egy „öregb” (értsd: terjedelmesebb) Molnár-munka is megjelent Heidelbergben: a latin–görög–magyar *Lexicon* bővített, harmadik kiadása, amelyhez magyar–latin szótár és iskolai tantervi és módszertani szöveggyűjtemény is csatlakozik.

Mindkét könyv Johann Georg Geyder heidelbergi nyomdász özvegyének műhelyében készült. Ez az információ azonban csak a *Lexicon* impresszumadatai között szerepel. ♦♦

SZENCI MOLNÁR ALBERT ÉLETÚTJA

Szenci Molnár Albert (1574–1634). A protestáns humanizmus és a magyar reformáció irodalmának kimagasló alakja. A Pozsony környéki kis mezővárosban, Szencen született tehetséges fiatalember kezdetben a szokásos pályán indult: először a hazai iskolák (köztük Gönc, ahol levélhordó fiúként maga is segített Károlyi Gáspár vizsolyi bibliájának kinyomtatásában), majd a külföldi egyetemek következtek. Aztán beiratkozott Európa legjobb protestáns humanista gimnáziumába, a strassburgiba, majd ugyanott a főiskolai tagozat előadásait hallgatta. Később egy rövid utazáson bejárta Itáliát, s így megismerte Európa katolikus felét is, majd sorra látogatta Németország protestáns (főként református) egyetemeit, főiskoláit, kulturális központjait. Heidelberg, Herborn, Frankfurt am Main, Altdorf, Amberg, Marburg és Oppenheim voltak életének fő színterei. Megnősült, feleségül vette Kunigunda Ferinarit (Wildprättert), egy neves német értelmiségi család sarját. Kapcsolatban állt a hazai és külföldi protestáns tudósvilág legjelesebb képviselőivel, s tudatos írói és kiadói programot vállalt, amellyel hazáját és egyházát kívánta segíteni.

1604-ben jelent meg első munkája, latin–magyar és magyar–latin szótára, művét még kétszer kiadta (1611, 1621), s görög értelmezéssel is bővítette, ezzel csaknem két évszázadra meghatározta a magyar szótárirodalmat. 1607-ben látott napvilágot zsolttáros-könyve, amellyel a reformáció énekköltészetét juttatta el a csúcspontra, a magyar *Zsoltárkönyv* formai sokféleséget hozott a magyar költészetbe.

A kiadói program része volt a Károlyi Gáspár által fordított *Biblia* két új kiadása is (1608, 1612). 1610-ben megjelent *Novae Grammaticae Ungaricae (Új magyar nyelvtan)* című munkája, amely az első teljes, mondattant is tartalmazó magyar nyelvtan. Első alkotói korszakát egy hazatérési kísérlet zárta: 1612 és 1615 között lelkészi hivatalt vállalt Komáromban, majd Erdélybe utazott Bethlen Gáborhoz, végül mégis visszament Németországba, mert német felesége nem tudta megszokni az országot.

A második korszakban Oppenheimben volt kántor majd rektor, később Heidelbergbe költözött. A város a szerveződő protestáns szövetség központja volt, Szenci Molnár Albert valószínűleg titkos diplomáciai feladatot is teljesített, s Bethlen Gábor és V. Frigyes választófejedelem között közvetített. 1621-ben jelent meg *Imádságos könyvecskéje*, ugyanekkor látott napvilágot szótárának harmadik kiadása. 1622-ben az időközben kitört harmincéves háború során az ellenséges császári csapatok elfoglalták Heidelberget, Szenci Molnárt kirabolták és megkínózták, ezért Hanauba menekült. Itt adta ki 1624-ben régóta készülő fordítását, Kálvin fő teológiai művét, az *Institutiót*, mellyel jelentős lépést tett a magyar protestáns teológiai szaknyelv megteremtése felé.

Életének utolsó szakaszában hazatért Magyarországra: 1625-től Kassán, 1630-tól haláláig pedig Kolozsvárott élt. 1630-ban kiadta utolsó fordítását, a *Discursus de summo bono (Értekezés a legfőbb jóról)* című művet.

♣ (Weltler)

XC. ZSOLTÁR

Tanúság ez életnek meggondolatjáról

1
Tebened bízunk eleitől fogva,
Uram, téged tartottunk hajlékunknak.
Mikor még semmi hegyek nem voltak,
Hogy még sem ég, sem föld nem volt formálva;
Te voltál és te vagy, erős Isten,
És te megmaradsz minden időben.

2
Az embereket te meg hagyod halni,
És ezt mondod az emberi nemzetek:
Legyetek porrá, kik porból lőttetek,
Mert ezer esztendő előtted annyi,
Mint az tegnapnak ő elmúlása
És egy éjnek rövid vigyázása.

3
Kimúlni hagyod őket olly hirtelen,
Mint az álom, melly elmúlik azontól,
Mihelt az ember fölserken álmából,
És mint az zöld füvecské az mezőben,
Azmelly nagy hamarsággal elhervad,
Reggel virágozik s' este megszárad.

4
Midőn, Uram, haragodban versz minket,
Ottan meghalunk és földre leesünk,
Az te kemény haragodtúl rettegünk,
Hogyha megtekinted nagy bűneinket,
Titkos vétünkét ha előhozod,
És színed eleiben állatod.

5
Haragod miatt napja életünknek
Menten elmúlik olly hirtelenséggel,
Mint az mondott szót elragadja az szél.
Az mi napink, kiket nekünk engedtek,
Mintegy hetven esztendei idő,
Hogyha több, tehát nyolcvan esztendő.

6
És ha kedves volt is valamennyére,
De többire volt munka és fájdalom,
Elkél éltünknek minden ékessége,
Elmúlik, mint az árnyék és az álom.
De ki érti az te haragodat?
Csak az, azki féli hatalmadat.

7
Taníts meg azért minket kegyelmessen,
Hogy rövid voltát életünknek értsük,
És eszességgel magunkat viseljük.
Óh, Úr Isten, fordulj hozzánk ismétlen!
Míg hagyod, hogy éltünk nyomorogjon?
Könyörülj már az te szolgálidon!

8
Tölts bé minket reggel nagy irgalmaddal,
Hogy jókedvvel vigyük véghez éltünket,
Ne terheltsünk szorgalmatossággal.
Vigasztalj minket, és adj könnyebbséget,
És haragodat fordítsd el rólunk,
Mellyel régulta ostoroztatunk.

9
Szolgáidon láttassad dolgadoit,
Dicsőségedet ezeknek fiaim,
Add értenünk fölséges hatalmadat:
Mi kegyes Urunk, óh, irgalmas Isten!
Minden dolgunkat bírjad, forgassad,
Kezeink munkáit igazgassad.

(Szenci Molnár Albert fordítása)

Szenci Molnár Albert: *Lexicon Latino-Graeco-Ungaricum*, Heidelberg, 1621, OSZK, Régi Nyomatványok Tára

Az *Imádságos könyvecskéje* címdala, OSZK, Régi Nyomatványok Tára

SIMON ERIKA

HÁZASPÁROKNAK VALÓ GYÓGYÍTÓ GONDOLATOK

Hívom a családokat! – Bíró László püspöki leveleiről

Bíró László tábori püspök 1950-ben született Szekszárdon. A győri bencés gimnázium, majd a Győri Hittudományi Főiskola elvégzése után Szekszárdon szentelték pappá, 1974 júniusában. A pécsi székesegyház plébánosa, majd kalocsa-kecskeméti segédpüspök, a budapesti Központi Papnevelő Intézet rektora és az Egyetemi Templom igazgatója. Jelmondata: Tecum, pro te (Veled, érted). 1994 és 2020 között a családgügyi bizottság elnöke, 2009. január 1-jétől tábori püspök. Elismerései között szerepel: a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje, polgári tagozat, a Lovagi Vaskereszt a Magyar Királyi Szent László Lovagrendtől, a Pro Familiis, a Mindszenty-émlékérem, Szekszárd város díszpolgára, a Széchenyi Társaság Díja.

Püspök úr, kedves Laci! Nagy tisztelettel és szeretettel Laciként emlegetünk és szólítunk téged mi, szekszárdiak már évtizedek óta, hiszen szinte rokonként voltál és maradtál jelen életünkben, hívők és barátok mindennapjaiban. Alsóvárosiak és felsőutcaiak együtt, szekszárdi szívvel örvendeztek szavaidnak, prédikációidnak és lelkipásztori leveleidnek, melyeket tizenhat éven át írtál, küldtél a sajtó útján a családoknak. Huszonhat éven keresztül voltál a családok segítőtársa, atyaként, fiúként, testvérként, a féltett magyar családok tagjaként. Számodra a nyomasztó megpróbáltatások is a Jóisten ajándékaiként voltak megélhetőek, a szenvedések benső fényei pedig nekünk adtak melengető, biztató fényt. Már két év óta kórházban élsz, s hetvenedik születésnapod előestéjén a koronavírus életedet is veszélyeztető napjait kellett elfogadnod.

Hívom a családokat! – ez a mottó elválaszthatatlan a hivatásodtól, negyedszázadnál hosszabb szolgálatodtól. Kettőnk könyvnyi beszélgetése tizennégy esztendeje ezzel a címmel jelent meg, s híveid érdeklődése nyomán ismételt kiadására is szükség lett. Szavaidat, leveleidet nem csak reményt keltő olvasmányként fogadták, s nyilvánvaló lett számunkra, hogy munkád szükséges egy fél ország számára.

Csaknem kétszáz leveled, jó tanácsokat adó esszéid sokaságából válogattam negyven írást. A kötet gondozását a Szent Maximilian Lap- és Könyvkiadó vállalta magára, amely hetente jelentkezik már évtizedek óta a magyarul tájakon az oly népszerűvé vált *Keresztény Élet* hetilap számaival is.

Öröm számomra, hogy Novák Katalin, a családokért felelős tárca nélküli miniszter kérésére először írt leveleidhez, sorait fel is olvasta számodra, hogy az élet-halál küzdelmek napjaiban meghallgathasd munkásságodat köszöntő mondatait.

Jó visszagondolnom arra, hogy járhattam veled a lélek útjait; autóban ülve, újtájdra elkísérve, hosszú órák beszélgetéseit rögzítve, hogy elkészülhessen második közös könyvünk is: *A lélek útjain*.

S a keresztény egyházak, felekezetek egymásra találásának örömeiben írhatta meg a miniszter asszony is neked szánt gondolatait harmadik kötetünkhöz, a következőképpen.

Novák Katalin előszava

a *Hívom a családokat!* című kötethez

Az első házaspár, Ádám és Éva fiainak versengése gyilkosságba torkolt. Mi ez, ha nem „pokol” a szülőknek? A kis kedvenc Józsefet a saját féltettvérei akarták elpusztítani, végül inkább eladták. Mi ez, ha nem tragédia a családban? Dávidot, Isten kiválasztottját a saját fia, Absolon akarta letaszítani a trónjáról. Mi ez, ha nem kudarc egy családfőnek?

Novák Katalin
családokért
felelős miniszter
asszony

Ezeknél fájdalmasabbat kívánni egy anyának és egy apának nem lehet. A Biblia mégis élénk állítja a hithősök történeteit, épp ezekkel a kudarcokkal együtt, mert a történetekben ott van Isten kegyelme: Káin bűnbánatában, a féltettvérek egymásra találásában és Dávid tragikus megbocsátásában is.

Bíró László püspök írásai ezt a kegyelmet erősítik a házaspárokból, mert a kegyelem felismerése és elfogadása nélkül nem lesz megértés, megbocsátás, így harmonikus szeretetkapcsolat sem. Annyi mindent kell manapság megszervezni, elintézni, annyiféle elvárásról érezzük, hogy meg kellene annak felelni, hogy a kérdés újra és újra felmerül: biztos, hogy jól csináljuk, elég jó szülők, elég jó társak vagyunk? Marad belőlünk a másoknak, a másik felünknek is? „Sokszor csak a bajok, gondok, hiányok jutnak eszünkbe, pedig sok a gyönyörű család, az áldozatos szeretet, az odaadó gondoskodás.” – mondja Bíró László püspök egy korábbi interjúkötetében. A jelen válogatást kezében tartó olvasó ezekben az írásokban is a reményről olvashat, hogy nem a magunk erejéből, ráadásul a hiányosságainkkal együtt, mégis elegendő lehetünk anyaként, apaként, házastársként a családban. Nem véletlenül pontos az anyanyelvünk, amikor a házaspárokat házaspároknak is nevezi. A két félből lehet egész, Isten kegyelméből.

Püspök úr egészségi állapotának javulásában bízva, szeretettel és imával:

Novák Katalin családokért felelős tárca nélküli miniszter

Szentmise a kórteremben

Szerte az országban igen sokan imádkoztak Bíró László püspök gyógyulásáért. Aztán advent első napjaiban, a felgyógyulás napjai után megadatott számunkra, hogy szólhassunk egymáshoz legalább telefonon. Beszélgetésünk néhány motívumát itt is közzéteszem.

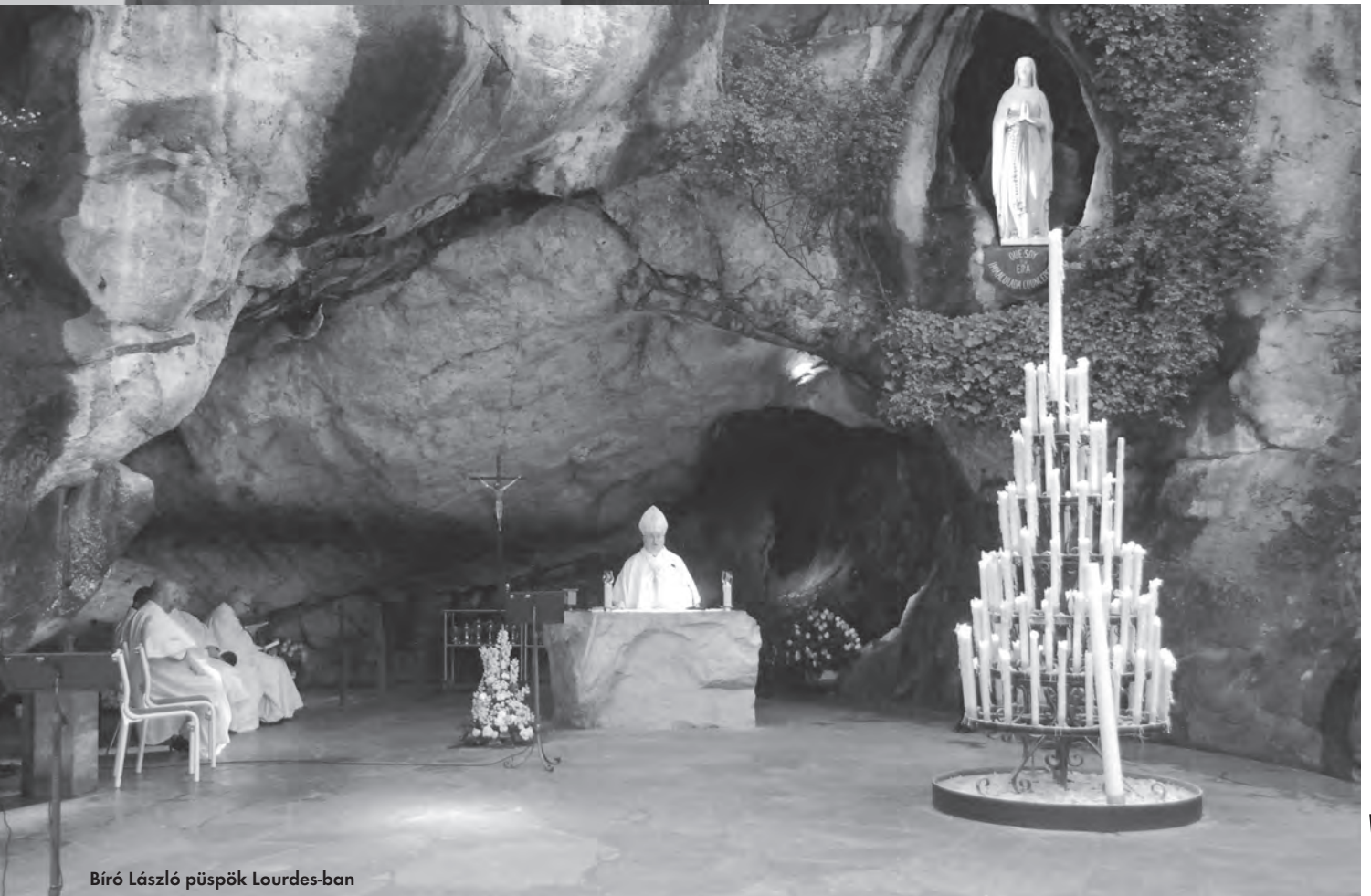
Püspök úr, kedves Laci! Örülök, hogy a kórházi szobád már kápolna is! Előbb mutattad be hosszú idő után mai szentmisédet. Most még a pécsi kórházból szólsz hozzánk, de tudod, hogy szeretettel, örömmel várják kettőnk szülővárosában is majdani látogatásodat. Sokan várnak haza, Szekszárdra! Hivatalodtól hetvenéves korodban, betegséggel küzdve megváltál, de megmarad a cselekvő élet, a hivatás.

Melyek azok az értékek, amelyeket a mai napig őrzöl és a családi hához kötődnek? Gyerekkorom Szekszárdjára úgy emlékszem vissza, hogy akkor még nevükön szólították egymást az emberek. Tudták a másik nevét, és fontos volt azt kimondani. Ha mentek az utcán, szóltak egymáshoz, a személyes találkozás fölötté állt mindennek. Ha lakodalom volt, vagy haláleset történt, el tudták feledni a korábbi konfliktusokat mondván: „most félretesszük az ellentéteket, ott a helyünk”.

Az édesanyák áldott állapota örömmel, reménnyel és aggodalmakkal teli. Az ifjú házások vagy a már több gyermeket nevelő házaspárok ismeretlen gyermekarcok elé indulnak... Nem tudhatják, milyen élet vár a születendő gyermekre, a családra. A csángóknál, ha valaki gyermeket vár, arra nem azt mondják, hogy 'terhes', hanem, hogy 'jövője van'. Ahol fontos, hogy gyermekek szülessenek, ott a nemzetnek is jövője van.

Albert Schweitzer mint orvos, lelkész, muzsikus az élet védelmét hirdette. A Szent Család példája sugallja nekünk a családi lét megszentelt mivoltát: vajon jelent-e ez erőt, védelmet a zaklatott mindennapokban?

A családról szólni annyi, mint óvni az életet. A családért tenni nem más, mint szolgálni Istent és az emberiség jövőjét. Hívom a családokat a reményre. Sokszor csak a bajok, gondok, hiányok jutnak eszünkbe, pedig sok a példás család is, áldozatos szeretettel, odaadó gondoskodás-

sal. Hívom a családokat a megújult istenkapcsolatra. Európa és benne nemzetünk megújulása csak olyan emberek, családok segítségével történhet, akik rátaláltak Krisztusra, akik szüntelenül készek megújítani istenkapcsolatukat.

Ma igen sok ember igényli, hogy folyton szóljon körülötte valami, legyen a háttérben „zene”. Nem szeretnek csendben lenni. Talán mert a körülöttünk lévő csend szembesíti az embert a lelkében dúló háborúval?

XVI. Benedek pápa egyik könyvében a liturgiáról és a szent zenéről beszél. Egy metaforát vesz át Mahatma Gandhitól, mondván: a halak az óceán mélyén csendben vannak, az állatok a földön üvöltöttek, a madarak az égen dalolnak. És mi? – kérdezi a pápa. Az állatok lármája között élünk, és nem halljuk sem az óceán csendjét, sem az ég dallamát. Öregjeink pénteken odakészítették a takarmányt, szombaton még rendbe rakták az udvart, megálltak, és együtt voltak a családjukkal, a hétvége csendjéből a hetedik faluba is elmentek szentmisére. Tudtak csöndben lenni, kiléptek az állatok lármájából, és meghallották az óceán mélyének csendjét és az ég dallamát. Kevesebb javat bírtak, mint mi, és mégis sokkal gazdagabbak voltak.

A püspöki jelmondathoz való hűség is súlyos teher lehet számodra a testi nyomorúság napjaiban, de tudod, hogy sokan imádkoztak érted. Vallod: ebből élek, és azért merem elmondani, mert nem rólam szól. Szent Ágoston-i gondolat: Tecum, pro te. Az ember ebben az elesettségében visszatér a gyermekkori imádságaihoz, az apó fohászokhoz, ebből lesz a tecum, és ebből lesz a pro te. Veled és érted. Ez kegyelem. A nagy mondat: Tecum, pro te, hajdanában inkább pasztorális elv volt. Nem magános püspök akarok lenni, hanem a többiekkel, a többiekért és Istenért szeretnék élni. A betegségben ez másként jelenik meg: kiszolgáltatottságban is hűséges maradni Istenhez.

Jó tapasztalni, hogy hangod erősebb már, legyőzted a Jóisten segítségével a súlyos betegséget. Gondolataid, melyek az új esztendő első heteiben az új kötetben is olvashatók lesznek majd, mindig is erőt adtak a híveknek. Ha hivatalosan már nem családokért felelős püspökként, nem is tábori püspökként, de mint a hívek derűs szívű pásztora szólsz majd a családokhoz, házaspárokhoz, paptestvéreidhez, az ország hívó és nem hívő, jóakarató embereihez. Bízhatunk benne: nem hiába!

Szemelvények a Hívom a családokat! kötetből

Hívom a családokat, házaspárokat, jegyeseket és szerelmeseket, a családokat szerető szerzetes- és paptestvéreket, és mindenkit, aki a család és az élet mellett áll! – hangzik Bíró László mondata.

Olyan szívfájdító nézni ezeket a fiatalokat – szólította meg bátyját, az örömapát az eljegyzési ünnepeken az öccse –, amint itt örömtől sugárzó arccal fogadják a gratulációkat. Tele vannak reménnyel, tervekkel, gyönyörű elképzelésekkel, biztosra veszik, hogy sikerül úrrá lenniük azon a sok nehézségen, amelyek tornyosulnak előttük, az egyes ember előtt éppúgy, mint az egész emberi társadalom előtt. Vajon van-e alapja reményüknek, nem csupán légváratok építenek? És van-e valaki, akiben bízhatnak, akire számíthatnak minden helyzetben? Nézd – válaszolt az örömapa –, visszagondolva a saját eljegyzésünkre úgy látom, hogy ezek a fiatalok ma sokkal könnyebb helyzetben vannak, mint amilyenben mi voltunk akkor. Mi csak titokban járhattunk hittanra, szüleink otthon próbálták többé-kevésbé megalapozni hitünket, a mai fiataloknak sokkal jobb lehetőségük van Isten segítségére építeni, szabadon gyakorolhatják vallásukat, éveken át rendszeres hitoktatásban, sőt jegyesoktatásban is részesülhetnek. Mi azért bízunk Istenben, mert ezt láttuk szüleinktől, akik tudatosan, megfontoltan építettek Istenre, mert így nevelkedtek, nagyszüleink ebben a szellemben indították őket is az életbe. Én azonban azt mondom – vette át ismét a szót az örömapa öccse –, hogy ebben a szüleinktől kapott hitben csalódtam. Arra tanítottak, hogy minden ügyemben bizalommal forduljak Istenhez, hogy imádkozzak, kérjek, higgyek Isten meg nem szűnő gondoskodó szeretetében, de Ő nem segített. Hiába kértem, hogy jó állásom legyen, nem sikerült ilyet kapnom. Kértem, hogy segítsen akkor, amikor egyéni vállalkozó lettem, a vállalkozásom csődbe ment, megbuktam. Házasságomban is kértem

Bíró László tábori püspökként Lourdes-ban magyar katonák közt

a támogatását, mint tudod, feleségem otthagytott, pont akkor, amikor csődbe mentem és adósságaim miatt reménytelen helyzetbe kerültem. Csapdában vagyok.

„Hol vagy?” Ez az ősrégi kérdés már a Szentírás első lapjain megjelenik, amikor Isten megkérdezi Ádámot: Hol vagy? A bűnbe esett és ezért elrejtőzni akaró Ádám zavarodottan magyarázkodik, és Évára háritáná Isten parancsának megszegéséért a felelősséget, megjegyezve, hogy te, az Isten adtad mellém az asszonyt, akitől a tiltott gyümölcsöt kaptam. Isten pedig kimondja az igazságot: engedetlenségetek következményeként mindkettőtöknek nehézségekkel megküzdve kell élnie. (Ter 3, 9-13)

Nem mindig egyszerű válaszolni, ha azt kérdezik tőlünk: Hol vagy most? Térbeli helyzetünkről nem mindig adunk szívesen felvilágosítást, és nem is mindenkinek. Autóbuszon, villamoson sokszor hallani, amint valaki telefonálva erre a kérdésre kitérő választ ad, talán mert valamiért „tilosban” jár, vagy, mert éppen azért töltött el sok időt egy áruházban, mert azt kereste, hogy milyen ajándékkal lepje meg a kérdezőt. A választól függ, hogy a kérdező megnyugszik-e, vagy éppen fokozódik gyanakvása, esetleg féltő aggodalma. Még bonyolultabb a helyzet, ha arra kell választ adnunk, hogy hol tartunk életutunkon. Tanárok szokták megkérdezni volt diákjaikat: mondd, mi van veled, hol dolgozol, mivel foglalkozol? Viszonylag könnyű helyzetben van, aki rendben folytatja vagy befejezte tanulmányait, dolgozik valahol, családi körülményei is rendezettek, más szóval egyenesen halad útján. Az viszont, akinek életútja kitérőkkel, újrakezdésekkel, netán buktatókkal tarkított, már nehezen tud nyílt, egyértelmű választ adni, mert sokszor maga sem tudja, hogy hol tart most, előre vagy hátrafelé halad, netán egy helyben toporog.

Hogyan tudod segíteni gyermekeidet, hogy a nekik megfelelő jó úton induljanak és járjanak?

Fontos lenne, hogy időnként magunktól is megkérdezzük, hogy hol vagyunk, merre járunk. Nem mindig könnyű erre válaszolni, de ha sikerül egyértelmű és világos választ adnunk, akkor jó érzés fog el bennünket, felszabadultság vesz erőt rajtunk. Ha más kérdez, akkor sem mondhatunk olyat, amivel félretájékoztatjuk a kérdezőt, legfeljebb meggondolhatjuk, hogy most van-e a teljes igazság feltárásának ideje. Kapcsolatainkban mindig a teljes őszinteségre és egyértelműségekre kell törekednünk. A féligazságokba, a hátsó szándékú közlésekbe, a színlelt kedvességekbe előbb-utóbb belegabalyodunk, olyan láncokat rakunk magunkra, amelyektől nagyon nehéz megszabadulnunk. „Akár mondtok, akár tesztek valamit, tegyetek mindent Urunk, Jézus nevében, és adjatok hálát az Atyaistennek általa!” (Kol 3, 17) tanítja Szent Pál.

Hogyan tudjátok családotokban, magatokban és gyerekeitekben az őszinteség, nyíltság és bizalom légkörét kialakítani? A családi asztalnál lefolytatott beszélgetések, a közös imák alkalmával meg tudtok-e nyílni fenntartás nélkül egymás és Isten előtt? Másrészt hogyan tudtok védekezni a digitális „okoseszközökön” érkező álságos kapcsolatkeresések és hamis információkérések okozta károk ellen?

Az elmúlt évszázadokban sok nagy szent jutott el tévelygések és botladozások után az életszentségre vezető útra. Közéjük tartozik a néhány hete szentté avatott J. H. Newman bíboros, aki hosszú utat járt be, amíg anglikán papból római katolikus bíboros lett. Útjáról így vall a *Tűzszlop* című versében (utalva az Izraelt a pusztában vezető tűzszlopra, I. Kiv 13,21-22):

TŰZOSZLOP

Vezess, drága fény, a sötétben, mely körülvesz,
vezess hát engem!

Sötét az éj, hazám távol,
vezess hát engem!

Óvd léptemet: nem kívánom látni,
mi messze van, elég, ha egy lépést tudok tenni.
Nem mindig voltam ilyen; nem is kértem,
hogya te vezess,
utamat én szabtam meg,
de most te vezess!

A harsány nap volt ínyemre, s bár féltem,
gőg uralta szívemet: bocsásd meg, mi volt.
Oly sokáig áldott erőd, hát biztos

újra kész vezetni már,
ingóványon s sziklákon át, míg
fel nem száll az éj,
s a fényvel angyalok mosolya nem fogad,
mit oly rég szerettem, de elhagytam utamon.

(Görföl Tibor fordítása)

Az eljegyzési ünnepség záróakkordjaként a menyasszony nagypapja szólt a fiatalokhoz. Tudjátok – kezdte mondókáját –, jó régen volt, amikor én eljegyeztem a nagyit, egészen más világ volt akkor. Mégis úgy gondolom, hogy örömtöket, boldog tervezgetéseitek mögött ugyanúgy ott lappanghat valami szorongás, egy kis bizonytalanság, mint ahogy az a mi eljegyzésünk is ott volt. Eleinte nehéz volt elfogadnunk, hogy most már igazán nincs *te és én*, hanem csak *mi*; hogy nincs olyan, hogy ezt én így akarom, hanem azt kell kitalálnom, hogy te mit és hogy szeretnél. Arra is rá kellett jönnünk, hogy ha valami problémánk, gondunk van, akkor nem mehetünk egyenként senkihez tanácsért, mert az bármit mond, agyunkon átcikázik a félelem: mit szól majd ehhez a másik? Teltek-múltak a napok, hetek, és kezdtünk rájönni, hogy most már csak az a jó, ami közös, mert kezd közöttünk a határ lebomlani. Mire elérkezett a kettőnk első közös karácsonya, minden imánk, minden kérésünk és minden hálaadásunk közös lett. Azt kívánom nektek is, hogy tudjátok együtt kérni, mindenért és egymásért együtt hálát adni és őszintén mondani: szerető és irgalmas Atyánk, legyen meg a Te akaratod! ♡

Könyvbemutató,
Bíró László,
Simon Erika és
Czigány György

Dedikálás a
Vörösmarty
téren,
Bíró László,
Simon Erika

CZIGÁNY GYÖRGY GYERTYA, NEM LÉTEZŐ FÁN

Apám karácsony hajnalán halt meg. Anyám karácsonykor született. Most már kettejük új, mély szövetségét ajándékozza ez az ünnep: együtt van, együvé tart a világba lépők és a távozóknak pillanata.

Apám egész életében köpenyt, földig érő galért viselt, mint subát a csordapásztorok. Józan is volt, mint a szabad ég alatt tanyázó egyszerű emberek, s nem is vágyott csodákra. A betlehemi jászol realitásában hitt, s úgy képzelem, valahol most is a pásztorokkal énekelget hajadonfőtt, éjjel a mezőben.

Apám most 131 éves volna, anyám 116. Én, gyermekük még csak nyáron leszek 90. Nem létező karácsonyfa gyertyafénye világítja meg emlékeimet, alig látom őket és első Erikámat, s a Zolit, aki mesterségem folytatója volt. Mind a farkasréti halmok csöndjében hevernek. Ellobbanni kész a gyertyám, sötétedik a világ. Nem egyszerre halunk meg, szakadatlanul. A múlt anyaga álom, képzelt világnál bizonytalanabb. A világteremtés utáni első perc és az időből most letört darab, mérhetetlen tenger alján, együtt, egyforma mélyen hever.

Emlék az is, ami történik, ami még történni fog.

Egry József festhette volna meg a képet: Zamárdi partjainál, kerékpározó Erikámat a tavat szegélyező kavicsos úton. Messziről látom, felbukkan, eltűnik, nem tudom már, közel van-e, vagy távol? A képzelte festmény áldott ragyogását függesztem fel a nem létező fára, lehessen hát égő csillag a gyertyán. A meg nem született festményt vers vázolja fel. ♡

PARTON, KERÉKPÁRRAL

Küllők, fémek arany eksztázisának percére az ég tüzei leszállnak, viszi, a napfényt ülteti a vázra, mind elvész, amit elhagy, nem néz hátra, előtte fut s bukfencezik a nap, tüntében part és lomb utána kap: messzi vizeken villan a kerékpár, tapos, az ezüst rónáig elér már özvívz-ragyogásban kerekézve lobog s térdig merül a végtelenbe, sejtí, hogy ami most történik, rég volt, szoknyája felhő, kabátja az égbolt, a küllők szikráit nevetve hordják. Ott van, s nem látom. Nincs más, csak mennyország.